

Pótszékek a könyvtárakban

Végigjártuk a három legnagyobb budapesti közkönyvtár olvasótermeit. Nem először. Tudjuk, hogy a könyvtárkultúra fejlődésének mérőföldkövei az egyetemes népi kultúra emelkedését is jelzik.

Körútunk első és legfontosabb célja: megnézni mit fejlődtek ezek a könyvtárak, mennyivel könnyítették meg az olvasó helyzetét, aki sokszor reményvesztetten állt a hatalmas könyvtártermek labirintusában.

Az első, amit örömmel állapítottunk meg, hogy könyvtáraink felett az olvasótermekben és a könyvespolcok között ma valóban Szabó Ervin szelleme lebeg. Az a könyvtárpolitika, amelyet nálunk először Szabó Ervin valósított meg a Fővárosi Könyvtár intézményében, ma valamennyi nagy, nyilvános könyvtárunkban megvalósult. Minden könyvtárunk arra törekszik, hogy az olvasókkal a kapcsolatot mélyítse és nem csak könyvet, tanácsot is adjon az olvasónak s mindenben alkalmazkodjék igényeihez.

A főváros Szabó Ervin könyvtára

már egy esztendővel ezelőtt bevezette a napi 14 órás munkát. A könyvtár olvasótermeit reggel 8 órakor nyitják ki és este 10 órakor zárják. Az utóbbi öt esztendő alatt, a felszabadulás óta a könyvtár állománya jelentősen emelkedett. A katalógus példányszáma 1945-ben 529.000, 1948-ban 569.000 és 1949-ben már csaknem 600.000 volt. A könyvtártermeiben olvasók száma az 1949-es statisztika szerint 1.100.000. *Átlagosan 160-an olvasnak egyszerre az olvasótermekben, de — természetesen — naponta többször változik, illetve cserélődik az olvasóközönség.* Ez év január 9-től február 28-ig 1115 fővel emelkedett a könyvtár látogatóinak száma, a múlt évi adatokhoz képest. A fővárosi könyvtár fióktézetei is gyönyörű munkát végeztek a felszabadulás óta. A háború alatt mindössze 5 fiókkönyvtár működött, a háború után az első esztendőben 9, most pedig 24 a fiókkönyvtárak száma. Ebből négyt a Hároméves Terv utolsó esztendőjében nyitottak meg. Az Ötéves Terv folyamán évente négy újabb fiókkönyvtárt szerveznek a fővárosban, így az Ötéves Terv végére 44 fiókkönyvtárunk lesz.

Az Egyetemi Könyvtár

amelynek katalógusában főképpen tudományos anyag szerepel, szintén igen erős mértékben fejlődik és némsokára már délután is az olvasók rendelkezésére áll. A könyvtár állománya 850.000 példány. Amíg 1946-ban 23.000, 1947-ben 37.000, addig, 1948-ban már

45.000 esetben kölcsönöztek ki könyvet. Ez a szám egy év alatt 40%-kal 76.000-re emelkedett. A könyvtár olvasótermeit 1949-ben 980.000 olvasó kereste fel. Igen nagy gondot fordítanak az egyetemi könyvtárban a korszerű ideológiai irodalom gyűjteményének fejlesztésére. Ugyanez a cél a többi nagy könyvtárban is. A Szovjetunió valamennyi tudományos intézetétől minden kiadványt több példányban is megkapnak. Ezeket a könyveket a vidéki: pécsi, szegedi és debreceni egyetemi könyvtárak számára is megküldik. Az egyetemi könyvtár olvasótermeiben egyszerre 120 könyv előtt ülnek a könyvtárlátogatók, de ez a hely kevés. A könyvtári anyag speciális részét különböző szakkönyvtáraknak adták át, így az orvosi és technikai anyagot, amelyekkel az orvosi és technikai könyvtárakat egészítik ki.

A Széchenyi könyvtár

katalógusállománya a legnagyobb. A múlt esztendő végén 1.200.000 könyvet katalogizáltak. Az ország egyik legrégebbi bibliotekájának anyaga, az évtizedek óta összegyűlt köteles példányokra támaszkodik. Így tehát, ez az anyag főképpen magyar könyvtermés, de beszerzik az újabb, főképpen ideológiai irodalom példányait is. Az olvasóterem itt is szűknek bizonyul. Azzal a tervvel foglalkoznak, hogy decentralizálják a könyvtári olvasást. Miután a Nemzeti Múzeum épülete műtörténeti emlék, az olvasótermeket bővíteni vagy átalakítani nem szabad. Ezért külön kisebb könyvtártermeiben kapják meg majd az olvasók a folyóiratokat, nyomtatványokat, napilapokat és más speciális anyagot.

Könyvtári körsétánk alkalmával, a Szabó Ervin könyvtár olvasószobájának ajtaján ott láttuk a táblát: „Megtelt.” Gyakran pótszékekét visznek be, hogy az olvasóknak ne kelljen hosszú ideig várakozniuk. Ugyanez a többi nyilvános közkönyvtárakban is gyakran előfordul.

Összehasonlításképpen jegyezzük fel, hogy a francia nemzeti könyvtárnak 6 és félmillió, az angolnak 8 és félmillió példány a könyvanyaga. Ha elgondoljuk, hogy a moszkvai Lenin Könyvtár katalógusa 12 és félmillió könyvet tartalmaz; ha tudjuk, hogy ott a könyvtár a nap mind a 24 órájában szolgálatot tart, míg nálunk a nagy könyvtárakban most már este 10 óráig tartják nyitva az olvasótermeiket, akkor a fejlődési stádium örvendetes megállapítása mellett is, látjuk, hogy még milyen nagy feladatok és lehetőségek állnak a magyar könyvtárkultúra előtt.